

POSTANOWIENIE

Dnia 30 czerwca 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Agnieszka Piotrowska (przewodniczący)

SSN Marta Romańska

SSN Roman Trzaskowski (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa M. R.
przeciwko (...) Bank (...) S.A. w W.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 30 czerwca 2021 r.,
zażalenia strony pozwanej na wyrok Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 28 lipca 2020 r., sygn. akt VI ACa (...),

**uchyla zaskarżony wyrok, pozostawiając rozstrzygnięcie
o kosztach postępowania zażaleniowego do orzeczenia
kończącego postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 28 lipca 2020 r. Sąd Apelacyjny w (...) wskutek rozpoznania apelacji powoda, na podstawie art. 386 § 4 k.p.c., uchylił do ponownego rozpoznania wyrok Sądu Okręgowego w W. z dnia 27 września 2018 r., oddalający powództwo.

Zdaniem Sądu odwoławczego, sformułowane przez powoda, tj. żądanie zasądzenia od pozwanego kwoty 103.231,19 zł z odsetkami wywodzone z nieważności zawartej przez strony umowy kredytu, określone jako ewentualne żądanie ustalenia nieistnienia wierzytelności pozwanego ponad kwotę 242.807,62

zł oraz kolejne żądanie określone jako ewentualne - o unieważnienie umowy kredytu w oparciu o art. 12 ust. 1 pkt 4 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym, nie są żądaniami alternatywnymi ani ewentualnymi. Wspólną podstawą faktyczną wszystkich żądań była umowa kredytu, jaką powód zawarł z pozwanym Bankiem, powód określił przy tym kolejność zgłoszonych żądań, wskazując jako główne żądanie zasądzenia wskazanej w pozwie kwoty jako zwrotu świadczenia nienależnego ze względu na nieważność całej umowy, wynikającą z jej sprzeczności z przepisami lub zasadami współżycia społecznego (art. 58 k.c.) lub jako świadczeń spełnionych na podstawie postanowień umowy, które jako bezskuteczne nie wiązały powoda.

W ocenie Sądu drugiej instancji, Sąd Okręgowy błędnie uznał zawartą przez strony umowę za umowę kredytu denominowanego z postanowieniami wprowadzającymi „swoistego rodzaju mechanizm odwróconej indeksacji”, podczas gdy funkcjonalnie kredyt udzielony powodowi nie różnił się od kredytu indeksowanego w walucie obcej, gdyż posłużenie się w umowie walutą obcą służyło jedynie zastosowaniu innego niż pieniądź miernika wartości, tj. właśnie waluty obcej. Powód otrzymał od pozwanego kredyt w walucie polskiej, a treść umowy nie daje podstaw do przyjęcia, że wysokość kredytu została jednoznacznie określona kwotą wyrażoną w walucie obcej. W treści tej bowiem jednoznacznie określono kwotę w walucie polskiej, do której miała być odniesiona wartość wyrażona w walucie obcej. Wysokość ostatecznie udzielonego powodowi kredytu była determinowana kwotą wyrażoną w walucie polskiej i to ta kwota została przeliczona w dniu jej wypłaty na walutę obcą, służącą określeniu wysokości rat spłacanych przez powoda. Sąd Apelacyjny zauważył też, że Sąd pierwszej instancji nie odniósł się do twierdzeń i wyliczeń powoda wskazujących, iż wypłacona mu w dniu 10 marca 2006 r. kwota 700.000 zł odpowiadała według kursu stosowanego przez Bank kwocie 278.038,18 CHF, podczas gdy w umowie wskazano wysokość udzielonego powodowi kredytu na 295.385,65 CHF.

Zdaniem Sądu odwoławczego, Sąd Okręgowy słusznie ocenił, że nie ma podstaw do uznania, iż zawarta przez strony umowa jest nieważna na podstawie art. 58 k.c., jednak nie przesądza to bezzasadności żądań powoda dotyczących zasądzenia wskazanych w pozwie kwot jako świadczenia nienależnego.

Zasadne bowiem były zarzuty apelującego wskazujące na pominięcie przez Sąd pierwszej instancji twierdzeń powoda co do braku doręczenia mu przy zawarciu umowy „Regulaminu udzielania kredytu hipotecznego dla Klientów Indywidualnych w (...) Bank (...) SA”, do którego odwoływał się § 12 umowy. Sąd Okręgowy nie poczynił żadnych ustaleń faktycznych w tym względzie, oddalając zgłoszone przez powoda wnioski dowodowe zmierzające do ich wykazania. Uniemożliwia to ocenę, czy strony zostały związane postanowieniami zawartymi w przedmiotowym Regulaminie, a tym samym czy także postanowienia tego wzorca wyznaczają treść stosunku obligacyjnego łączącego strony. Niewyjaśnienie tej kwestii doprowadziło, w ocenie Sądu Apelacyjnego, do nierozpoznania istoty sprawy, gdyż nie jest możliwa ocena zasadności żądań powoda w sytuacji, w której nie została ustalona treść wiążącej strony umowy. Dopiero po wyjaśnieniu, czy doszło do skutecznego związania powoda postanowieniami zawartymi we Regulaminie, Sąd Okręgowy powinien dokonać oceny abuzywności postanowień tej umowy.

Zażalenie od postanowienia Sądu Apelacyjnego, wniósł pozwany, zarzucając naruszenie art. 386 § 4 k.p.c. polegające na błędnym uznaniu, że Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy, co miało polegać na zaniechaniu ustalenia treści wiążącej strony umowy, podczas gdy z uzasadnienia wyroku Sądu Okręgowego wynika, że Sąd ten - po rozważeniu związanych z tym zarzutów powoda oraz treści umowy kredytu hipotecznego nr (...) z dnia 28 lutego 2006 r. - ustalił, iż strony są związane umową w całości, w tym także Regulaminem obowiązującym u pozwanego w chwili jej zawarcia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W orzecznictwie Sądu Najwyższego jednolicie przyjmuje się, że zażalenie przewidziane w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. ma na celu jedynie skontrolowanie przez Sąd Najwyższy, czy orzeczenie kasatoryjne sądu drugiej instancji, przekazujące sprawę do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji, zostało prawidłowo oparte na jednej z przesłanek przewidzianych w art. 386 § 2 lub 4 k.p.c., a więc, czy powołana przez sąd drugiej instancji przyczyna uchylecia odpowiada wskazanej w uzasadnieniu podstawie ustawowej i czy rzeczywiście wystąpiła w sprawie. Dokonywana ocena powinna mieć zatem charakter formalny i skupiać się wyłącznie

na ustanowionych w powyższych przepisach przesłankach uchylenia orzeczenia sądu pierwszej instancji i nie może wkraczać nie tylko w ocenę merytorycznego stanowiska sądu drugiej instancji w kwestii materialnoprawnych podstaw rozstrzygnięcia, lecz także w ocenę prawidłowości zastosowania przez ten sąd innych przepisów prawa procesowego, nie związanych bezpośrednio ze wskazaną przyczyną uchylenia wyroku sądu pierwszej instancji (por. np. postanowienia z dnia 7 listopada 2012 r. IV CZ 147/12, OSNC 2013, Nr 3, poz. 41, z dnia 25 czerwca 2015 r., V CZ 6/16, z dnia 29 października 2015 r., I CZ 92/15 i z dnia 7 kwietnia 2016 r. II CZ 6/15, wszystkie niepubl.).

Sąd Najwyższy wskazywał też wielokrotnie, że nierozpoznanie istoty sprawy w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c., jest wadliwością rozstrzygnięcia polegającą na wydaniu przez sąd pierwszej instancji orzeczenia, które nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, bądź zaniechaniu zbadania przez ten sąd materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów stron z powodu bezpodstawnego przyjęcia, iż wystąpiła przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie (por. np. postanowienia z dnia 23 września 1998 r. II CKN 897/97, OSNC 1999, nr 1, poz. 22, z dnia 12 lutego 2002 r. I CKN 486/00, OSP 2003, z. 3, poz. 36, z dnia 19 czerwca 2013 r., I CSK 156/13, z dnia 25 czerwca 2015 r., V CZ 35/15, i z dnia 7 kwietnia 2016 r., II CZ 6/16, wszystkie niepubl.).

Sąd Najwyższy wyjaśnił już również, że o nierozpoznaniu istoty sprawy nie świadczy potrzeba poczynienia nowych ustaleń co do okoliczności faktycznych sprawy, choćby decydujących z punktu widzenia kierunku jej rozstrzygnięcia. Dokonanie przez sąd drugiej instancji odmiennej oceny prawnej i związana z tym potrzeba poczynienia dodatkowych ustaleń faktycznych nie upoważnia więc co do zasady do zarzucenia sądowi pierwszej instancji nierozpoznania istoty sprawy, a wskazuje jedynie, że istota sprawy nie została rozpoznana prawidłowo (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 2016 r., II CZ 113/16, z dnia 20 stycznia 2017 r., I CZ 1/17, z dnia 26 czerwca 2020 r., V CZ 25/20 i z dnia 26 lutego 2021 r., I CZ 88/20, wszystkie niepubl.).

Zastrzeżenia Sądu Apelacyjnego dotyczące trafności rozstrzygnięcia oraz przyczyn, które legły u jego podstaw, powinny być zatem rozważone

i rozstrzygnięte w ramach postępowania apelacyjnego, zgodnie z przyjętym zakresem kognicji tego Sądu. Rozpatrując kwalifikację zawartą przez strony umowy, Sąd ten był zobligowany we własnym zakresie wywieść wnioski odnoszące się do zasadności żądań pozwu, a w razie stwierdzenia potrzeby uzupełnienia postępowania dowodowego przeprowadzić takie postępowanie i uzupełnić ustalenia faktyczne. Wytykane Sądowi Okręgowemu uchybienia wskazują, że Sąd ten rozpoznał dochodzone roszczenia w sposób, w który Sąd Apelacyjny uważa za nietrafny, co jednak nie dawało w okolicznościach sprawy podstawy do przyjęcia, że Sąd Okręgowy nie rozpoznał istoty sprawy w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c.

Z tych względów, na podstawie art. 398¹⁵ § 1 w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. oraz art. 108 § 2 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c. i art. 394¹ § 3 k.p.c. Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

jw